

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bona Volvntas Optimæ Consentiens. Seu De Sequendo In Omnibus Ductu Providentiæ Diviniæ

Foullon, Jean E.

Leodii, 1657

Sectio I. Primum Officium: Acquiescere Deo sive sese resignare, in malis
pœnæ quibuslibet, etiam per malam hominum voluntatem inflictis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54992](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54992)

PARS SECUNDA.

Officia bonæ Voluntatis.

SECTIO PRIMA.

Primum Officium,

*Acquiescere Deo sive sese resignare, in malis
pœna quibuslibet, etiam per malam
hominum voluntatem inflictis.*

I.
*A bono
non nisi
bonum.*

QUISQUIS hoc firmiter cre-
deret, & menti imprimeret:
Mala quæ vel sibi, vel neces-
situdine aliqua conjunctis, eveniunt, ex
destinata ac speciali Dei providentia eve-
nire, non difficulter suam illi voluntatem
quietè ac demissè confirmaret. Sic enim
ratiocinaretur. Deus hoc voluit: Deus
bonus non potest nisi bonum velle: bo-
num ergo hoc est, quod accidit. Si bonus
est, qui voluit; malus ego sim, qui nolim.
Si bonum est, quod Deus vult; stultus ego
sim, si nolim, quod bonum est. Ex tam
bona causa effectus non potest esse, nisi

D 3

bonus.

bonus. Vident Beatorum multi è cœlo animas amicorum suorum apud inferos, Christus Judam, Jonathas Saülem, David Absalonem, tranquilli tamen ac læti vident: nobis idem accidet, cùm in cælo erimus. Unde ea ex tam tristi spectaculo tranquillitas? Sciunt à Deo esse, & malum esse damnatis, non tamen malum in se, quia *bonus est Dominus, & omnia, que vult bonus, bona sint necesse est.* Animæ in Purgatoriis ignibus summâ propensione feruntur ad videndum Deum, nollent tamen obscuros illos carceres exire, nisi per se, aliósve, justitiæ divinæ ad libellam satisfecerint: quia sciunt Deum aliter nolle, & bonum esse sciunt, quidquid Deus vult.

II.
*Calamita-
tum gene-
ra duo.*

Idem nobis, ex ejusdem veritatis cognitione, faciendum est in hujus vitæ calamitatibus. Earum duo sunt genera: aliæ enim ab ipso Deo immediatè, ut vulgò loquimur, accidunt; aliæ, mediatè. Immediatè à Deo proficisci dicuntur, quæ per causas naturales & necessarias fiunt, ut ab aëre, à ventis,
ab

ab anni tempestatibus, à bestiis : cujusmodi ferè sunt pestis, sterilitas, paupertas, ægrotudinum pars magna, inundationes, fortuita à fulminibus incendia, corporum animorumque intemperies improvifa. Inter mala à Deo immediatè obvenientia etiam illa connumero, quæ per dæmonem ejúsve artes infliguntur. Cùm enim dæmonem non videamus, quod nobis per illum accidit, facilè velut à Deo ipso accidat accipimus. Præterea scimus, dæmonis arbitrio non omnimodam ad nocendum libertatem à Deo permitti, sed malam ejus voluntatem restringi, colligatamque attineri canis istar, qui non incurrit, nisi quatenus ab hero solvitur. Velex Matthæi capite 8. id patet, ubi dæmonum legio per Christum in porcos ingredi finitur : tum ut porcinatorum ingeniorum homines intelligamus esse diabolo gratissimam sedem : tum ut Christi potentia ex damno ingratorum Gerasenorum, & ex dæmonum supplicibus postulatis, agnosceretur : tum maximè, ut disceretur, nihil dæmoni licere in vilia animalia,

80 BONA VOLUNTAS

malia, multò minùs in homines, nisi Dei permissu. Alterum calamitatum genus est ab hominum mala voluntate, seu nostrâ, seu alienâ: ejusmodi sunt, bella ex consiliis Achitophelis, calumniâ à senibus Sufannæ insidiantibus, lites à mendaci meretricula filium contubernalis suffurata, incendia segetum ab Absalonis emissariis, cædes fratrum ab Abimelecho, aliâque ejusmodi quotidiana.

III.
*Conformatio
 voluntatis in
 priore malo-
 rum genere.*

In priore malorum genere difficile non est, suam cum divina conformare voluntatem. Cùm enim ibi nîl videamus, nisi Dei providentiâ, non dubitamus quin à bono bonum profluxerit, etsi ratio nobis sit ignota: occurritq; tunc nobis idem, quod Augustino: *Quidquid accidit contra voluntatem nostram, noveris non accidere nisi de voluntate Dei, de Providentia ipsius, de ordine ipsius, de nutu ipsius, de legibus ipsius: & si nos non intelligimus quid, quare fiat, demus hoc ipsius Providentia, quia non fit sine causâ.* Explicat hoc Dorotheus familiari similitudine. Nactus fuisti amicum verum, sincer-

sincerum, non curiæ, ut aiunt, sed cordis, Jonathan alterum, à quo tibi mali nihil unquam, boni plurimum accidit. Is fortè tibi incommodum aliquod in speciem postmodùm creat: an ideò excandescas, obmurmures, inclames, peccatum esse contra amicitiae leges? Nonne potius sic tecum disputes: notus mihi est amici mei animus experientiâ diuturnâ, & certâ: constat mihi, id ab ipso malum profectum non esse malâ mente: est in speciem incommodum, at certè ex ipsius benevolentia, non dubito, quin commodum meum spectârit. Ecquemnam Christo amicum meliorem, constantiorem, bonorum suorum liberaliorem largitorem invenias? Postquam te donavit temetipso, & simul tot naturæ ac gratiæ bonis, aliquid corpori tuo aut animo affert incommodi. Conquerarisne? Irascaris? Mentem tristitiâ torqueas? Animum despondeas? Fiduciam amittas? Cavesis: imò dic cum D. Polycarpo, quando ad imprecationes adversus Christum provocabatur: Octoginta sex annis ipsi servivi, &

nihil mihi mali fecit, & ego ipsi maledicam? Ita omninò est, nihil unquam nobis mali fecit optimus parens: aut si quid mali intulit, ad bonum retulit, adeóque bonum fuit.

IV. *Expenditur à Chryso-
stomo.* Luculentissimè hæc ratiocinatio tractatur à Chryso-
stomo, libris tribus de Providentiâ, ad Stagiri-
um inscriptis. Nobili loco natus, abdicata re familiari, & spe dignitatum, in domum religiosam se abdiderat: sed ibi elanguescente sensim studio pietatis, non sat religiosè vixerat. Pœnas negligentiae commeritus, repente Dei permisso à Dæmone insidetur, cum officium divinum publicè persolventibus adesset. Simul invisus hospes domicilium corporis invasit, & funestæ nigrarum cogitationum catervæ animum occupavêre. Redibat in mentem præteriti temporis recordatio: torquebat futurorum præcogitatio: gravis erat conspectus familiarium: obversabatur animo mœror parentum, si quâ ad ipsos rumor de eventu tam tristi perveniret: aliorum lætitia triste
pectus:

pectus comparatione assiduâ vulnerabat: angor, pudor, metus, tædium vitæ, desperatio meliorum, miseri juvenis viscera perpetuò laniabant. Ut tot malis mederetur Chrysostronus, ponit primùm, à Providentia Dei accidere omnia: deinde, nisi ejus permissu dæmoni tantum non licuisse, cui ne in porcos quidem quidquam Christi injussu licuerit: tertio, mores esse Dei, ut, bonis exercendis, calamitates vel ultrò immittat ipse, vel ab aliis sinat inferri: quarto, ex ipsius Stagirii malo bona multa elici, quòd minùs sit dissolutus, quòd aliis exemplo præeat, quòd in humili modestia se contineat: denique, quod caput est, id malum, qualecumque sit, profectum à bono, & ad bonum finem, adeoque adorandam ex imis visceribus, & amandam, quantum fieri potest, divinam Providentiam.

v. Proponi solent pro exemplis, *Ostenditur in exemplis.* digito Dei descriptis, Job & Tobias. Hic per causas necessarias amisso visu, *Non est tamen contristatus, quòd plaga cecitatis acciderit ei,*

D 6.

sed

sed immobilis in Dei timore permansit. Ille rebus omnibus dæmonis invidiâ, per causas partim necessarias, partim liberas, spoliatus nunquam dixit, *Deus dedit, diabolus abstulit*: Sed constanter iteravit, *Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum*: ut advertit D. Gregorius libro 2. Moral. cap. 12. Alter D. Gregorius libro de Gloria Confessorum c. 24. illustre aliud exemplum profert in D. Monegunde. Dederat ei Deus filias duas formæ exquisitæ, & amabilis indolis. Mater, & filias, & speciosissimas, & pulchrè moratas, amabat unicè: iis curandis, educâdis, ornandis, producendis, studium & horas impendebat. Displicuit Deo sollicitudo nimia, & virtuti noxia. Velut bonæ segeti onerosas steriles plantas eradicari voluit: &, quia difficile erat nisi materia ipsa tolleretur, filiabus vitam auferre statuit, ut & ipsis meliorem daret, & matri sanctiorem. Utamque morbus invadit, simul mœror ingens pectus maternum, auctus in immensum postquam vis mali, elusâ medicorum arte, ægras ad extrema.

trema deduxit, & matrem ad tristia funera.
 Quis illam hoc articulo flere vetuerit?
 Quis gemitum ex imo ducere? Quis pullis
 ædes vestire, vultui tenebras inducere, ut
 animi sui noctem indicet, utroque lumi-
 ne amisso? Ista maximè agentem, & natu-
 ræ jura solventem, subiit Christiana &
 sancta cogitatio. Ecquidnam agimus?
 Fleamus filias: amissas utique, & eò pro-
 fectas, unde redituræ huc non sunt. Ir-
 recuperabilis jactura est, & ipsarum, &
 doloris mei, qui sine spe fructûs impendi-
 tur. Quid autem doleo? Quod Deus
 voluit: quod bonus fecit. Benè ergo vo-
 luit, & bonum fecit, qui nec voluntate
 falli potest, nec facto errare. Abstulit
 meas, inò repetiit suas. Præscidit vitam,
 quam dederat: evocavit animas, quas
 miserat: liberavit, quas incluserat: in-
 noxias adhuc, & peccare nescias, aut gra-
 viorum saltem noxarum puras, eripuit
 occasionibus peccandi. Quàm multis
 longa vita æternæ mortis fuit initium?
 Quidquid ejus rei sit: certè filias meas
 mori Deus voluit, & bonus voluit, &

benè voluit: & mala sim ac mihi malè
velim, nisi optimæ voluntatis sapientissi-
mæque rationis decretis acquiescam.
Dixit sapienter, fecit fortiter. Exteris
lacrymis, præfocato dolore, in unam
Dei voluntatem intenta, vale longum cu-
ris familiaribus fecit, quarum causas ami-
serat: cum ancillula unica se inclusit: re-
liquum vitæ sanctè egit, & sanctè mortua
filias accepit, & ab ipsis recepta est eo
loco, ubi sola Dei voluntas regnat, &
voluntates omnes Beatorum æternâ tran-
quillitate continet.

VI. *Difficulter
Deus adspi-
citur, ubi
malitia hu-
mana inter-
venit.* Non difficile equidem, ais, ubi
malitia hominum nulla inter-
venit, Deo statuenti acquies-
cere. At ubi peccata partes
suas agunt, ubi nequitia inter-
currit, hoc opus hic labor est. Inimici
capitalis odia malum mihi creavêre: riva-
lis injusti ambitio inquieta me de gradu
deturbavit: invidia lividi æqualis speratam
dignitatem de manibus meis extorsit:
avaritia vicini lites mihi de finibus fecit:
negligentiâ famuli amissæ sunt segetes,
arsere.

arsère villæ, periére pecora : impotentes domini miserum subditum depauperavère, milites spoliavère, latrones diripuère : ipse ego intemperantiâ meâ morbos mihi accersivi, peccatorum veterum novas quotidie pœnas à me invitus repeto. Inter tot peccantium voluntates quo pacto divinam voluntatem adspiciam? Bona hæc sit, & bonum velit, ac faciat: at hæc malæ sunt, malumque volunt & faciunt. A Deo tu ista esse dixeris, quæ peccata sunt, & Deum mali auctorem feceris? Cur ergo Davidis illud laudatum: *Melius est mihi incidere in manus Dei, multæ enim misericordie ejus sunt, quàm in manus hominum?*

VII. Ut huic difficultati satisfiat, *Malum Culpa, & Poena.* Theologi passim in peccato distinguunt mala duo, Culpæ unum, alterum Poenæ. Culpæ malum, inquit, Deus directò & absolutè velle non potest, permittit tantùm, & utique non permittit, nisi volens permittere. Malum poenæ, cum culpa conjunctum, planè & directò vult. Genesis cap. 4. Abel cum Caino.

Caino prodit in agrum, postquam Deus respexit sive inflammavit super munera ejus, Cain invidiâ turbatus in Dei providentiam invehitur, ut narrat Hierosolymitanus paraphrastes. Contra loquente, ut oportuit, Abelo, jurgium enatum, & ferocior ac fortior primogenitus mactat secundogenitum, quem idcirco aiunt vocatum Martyrem Providentiæ divinæ. In eo Caini peccato spectanda duo sunt: Primum, culpa homicidii, quam cæde fratris contraxit; Deo, etsi posset impedire, nolente tamen: permittente itaque, & permissionem volente ob causas justissimas. Alterum est pœnæ malum, quod ex Caini culpa transit in Abelem: diffra-ctio capitis, vulnus, mors. Culpa manet in Caino: Pœna est in Abele. Hanc Deus omninò voluit, id est, damnatâ causâ probavit effectum.

VIII.
*Voluntas Dei
quas in pec-
cato partes
habeat.*

Rem eandem alii alio modo explicant. Tria considerant ex parte Dei, Voluntatem permittendi peccati, Causam permittendi, Voluntatem cooperandi.
Crimen

Crimen sine dubio vult Deus permittere: quia, si mallet impedire, multis viis posset. Habet causam permittendi ob fines optimos, quos in Exkursu ad caput primum primi Machabæorum libri expendimus: neque enim optimus Deus de bono sineret fieri malè, nisi omnipotens de malo facere posset benè. Denique accedit voluntas Dei cooperatrix: nam creatura sine Deo neque intelligere posset, nec velle, nec se commovere, ut malè ageret. Ita Drexelius noster explicat in Heliotropio: nos in historia D. Remigii rem planam faciemus. Coëmerat frumenta, & horrea impleverat, ut pauperibus in fame ventura, quam Deo monente instar alterius Josephi præviderat, subvenire posset. Nebulones aliqui, senem avarum & suppressorem frumentorum increpantes, horrea incenderunt. Evocatus ad incendii nuntium D. Remigius, insenso equo accurrit, sed serò, exustis acervis omnibus, prostratis igne horreorum culminibus, & humi ardentibus. Nihil ad tam foedum spectaculum commo-

commo-

commotus, ut erat compositissimæ ad divinam voluntatem mentis, & lepidi etiam inter tristia ingenii, exscenso equo, expansisque ad trabes ardentes manibus: calefaciamus, inquit, commodus enim est omni tempore ignis, ætati præsertim senili, & à crassioribus lignis. Tantum incendiariorum crimen Deus permittere voluit: si nolisset, cogitationes eorum & consilia aliò divertisset. Deinde causam permittendi optimam habuit, exercitationem patientiæ, & tranquillitatis exemplum singulare in D. Remigio. Denique accessit voluntas cooperandi, citra quam incendiarii neque actum voluntatis elicuissent; nec manus movissent, ad faces & paleam flammis ministrandam; nec flammæ ipsæ vim urendi habuissent magis, quàm in fornace Babylonica. Totum itaque istud incendium à Deo fuit, licet peccata intervenerint.

IX. *Deus calamitatum omnium causa prima.* Clarissimè ad mentem meam, & solidissimè, partes Divinæ voluntatis in hominum peccatis, alteri nocentibus, demonstrat noster Theo-

Theophilus Bernardinus libro II. de Perseverantia cap. 4. hunc ferè in modum. Cogitandum eos, qui quacumque nos ratione impetunt & offendunt, duas velut personas exhibere: unam, quàm obesse nobis volunt; alteram, quàm obesse possunt. Quàm injustè nocere volunt, hominum personam gerunt, malorum, & peccantium, divinæque voluntati peccando contrariantium. Quàm nocere possunt, instrumenta sunt Dei, concursus potentiae suæ, ad nostram castigationem vel exercitationem, perversæ voluntati accommodantis. Itaque ipsi malorum nostrorum sunt solummodò causa secundaria, & ut loquimur, instrumentalis: Deus autem est causa prima & motrix. Prorsus ut in pictoria artifex se habet erga penicillum, & in fabрили operarius erga malleum. Nec refert quod homo, qui peccato suo aliis noxius est, utatur etiam voluntate sua, sponteque ac liberè noceat: nam & ipsam malam hominis peccantis voluntatem, etsi Deus prohibet ac damnat, permittit tamen, & permissam ad opus suum adhibet, instar instrumenti.

X.
Ita Scri-
ptura lo-
quuntur.

Majusne umquam fuit crimen
Christicidio? De Christi tamen
Passione Deus ipsemet dicit Isaïæ
cap. 53. *Propter scelus populi mei percussi eum.*
Non dicit, percussere Sacerdotes invidiâ,
percussit Cayphas consilio, percussit Ju-
das proditione, percussere Judæi linguâ,
percussit Pilatus injustâ sententiâ; percus-
sere carnifices crudelitate: sed ego *percussi*
eum. Quia scilicet in Christi Passione
Deus primus erat actor & motor, qui tot
perverfas & impias hominum voluntates,
velut optimæ & sapientissimæ Providen-
tiæ instrumenta admovebat ad Filii sui
cruciatum simul, & ad salutem Universi.
Dubitari non potest, quin peccata pluri-
ma in bellis aut inchoandis, aut ducendis,
partes suas agant. Bella tamen sibi Deus
tribuit, quasi causæ primariæ: quia quid-
quid in bellis agitur, ejus justitiæ servit in
puniendis populorum criminibus, & mi-
sericordiæ in corrigendis. Ambitio Chal-
deos in Judæam immittit: eâ utitur vin-
dex Deus ad castiganda Judæorum pec-
cata, idque Ezechieli ostensum in curru,
multi-

multiformibus animalibus juncto, cujus habenas vindicta divina moderabatur. Apertius id à Michæa pronuntiatum c. 1. *Descendit malum à Domino in portam Ierusalem.* Ain' tu à Domino venisse? Nonne ab injusta potiùs Babyloniorum cupiditate profectum est? Imò & à Babylonis venit malum, ut à caussa instrumentaria: sed à Deo accidit, velut à caussa primaria. Eâdem sententiâ Habacuc cap. 1. post longas de infælicitate populi sui querimonias, & de Chaldaicæ gentis victoriis, velut sibi ipsi respondens: *Domine, inquit, in judicium posuisti eum, & fortem Chaldaum, ut corriperes Judæos, fundasti eum.* Eò semper reditur, hostes instrumenta Dei esse, justè & misericorditer vindicantis: quia mala quidem voluntas nocendi ab ipsis est, at potestas nocendi non est nisi à Deo, illam concedente ob fines optimos, quia optimus est. Similem in modum cap. 2. descripta obsidione Babylonica per Darium & Cyrum, ubi latrocinia, homicidia, stupra, aliâque innumera flagitia contigère, ait, *Numquid non hæc*

hæc sunt à Domino Deo exercituum? Hæc
cine, inquit, à Deo? Tot mala ab optimo.
Planè ab illo sunt, non quæ peccata, sed
quæ noxia. Malæ & injustæ voluntates,
ambitiosorum Regum, cruentorum sa-
tellitum, luxuriosorum militum, instru-
menta fuere optimæ ac justissimæ vo-
luntatis.

XI. Hinc ad usum nostrum colliga-
Dei manus mus; Primò, quidquid nobis
in omnibus eveniat negligentia, ignorantia,
adspicienda. imprudentia, malevolentia aliena vel no-
stra, statim convertendos ad Deum ocu-
los, velut ad motorem primarium. Deus
hoc permisit, nec permisit nisi volens
permittere; eaque permissione ob justas
causas posita, malo ipso bonus ad bo-
num utitur: admovet errores meos &
alienos ad utilitatem meam, velut artifex
instrumenta operi perficiendo: sicut
operarius sapientissimus efficere quod cu-
pit, & quibus videtur instrumentis. Nihil
agent, nisi quatenus movebuntur à do-
ctissima manu, & aliquid se dignum pro-
ducturâ, nisi opus ipsum nodosæ volun-
tatis

tatis obstinatione resistat opifici. Apud Theodoretum in Vitis Patrum cap. 21. Dæmoni plagas comminanti Jacobus Anachoreta, percute, inquit, si tibi permissum est, percute: lubens accipiam verbera, quia ab eo accipiam, qui feriri me permisit. Si autem id tibi permissum non est, infanias licet, numquam percusseris. Facile id quidem, ut antè diximus, de dæmone intelligitur, nîl facere nisi Dei permissu. Sed, si attendimus, idem in affleclis dæmonum peccatoribus agitur: non nocent, nisi quomodò, & quatenus, à Deo sinuntur. Eam ob causam apud Paullum Diaconum lib. 23. Irene Imperatrix de folio per servum deturbata, identidem ingeminabat: Gratia Deo, quòd indignam me ad imperium evexerit, gratia etiam quòd me dejecerit: ab ipsius manu & hoc & illud fuit; illud immerenti collatum, hoc inflictum promerita. In omnibus autem bonis, & malis, Sit nomen Domini benedictum.

XII.
Vindicta
non co-
quenda.

Secundò, discamus non indignari adversùs inimicos, non vindicare. Etiam coquere, non malum malo rependere. Si enim instrumenta Dei sunt, tantumdem illis irascendo fecerimus, quantum stultus, qui virgis cæsus non appetit cædentem, sed magnificè se ultum putat, si virgas admordeat & diffringat. Aut, quæ vulgaris similitudo est, à Dorotheo ad rem nostram adhibita, Doctrinâ sept. canum instar erimus, qui lapidibus appetiti, omisso jaculatore, ad lapidem admordendum excurrunt. Sic miser Saül à Deo destitutus, non adspicit Dei justam manum, non osculatur, non adorat: sed nunc bilem suam egerit in Davidem, nunc in Jonathan, nunc in Achimelechum: prorsùs ut homo mergens obvia quæque apprehendere, & secum trahere solet. Sic etiam lib. Regum 4. cap. 6. Rex Samariæ, invalescente fame, non intuetur auctorem Deum, sed in Elisæum invehitur, juratque filio Saphath caput recisum iri. Contrà sapientissimè & sanctissimè

simè David lib. Reg. 2. cap. 16. ab homine maledico convitiis appetitus, Dominus, inquit, præcepit, ut malediceret, id est, malâ ejus voluntate ad pœnam meam utitur. Eundem in modum Josephus Genesis cap. 45. fratribus ait, Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum. Non equidem nesciebat de se occidendo, in cisternam demittendo, Madianitis negotiatoribus in Ægyptum tendentibus vendendo, consultasse: sed Deum etiam sciebat eorum impia consultatione usum esse, tamquam malo instrumento bonum opificem. Explicatius loquitur cap. 50. Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum. Quando nocere voluistis, vestro animo servistis: at cum nocendi potestas accessit, non vobis ipsi servistis, sed Deo, alios longè fines gloriæ suæ, virtutis meæ, utilitatis vestræ, cogitanti.

XIII.

*Licet tamen
defensio, &
quatenus.*

Tertiò notandum: etsi vindicta non liceat homini Deum attendenti, justam tamen defensionem licere, cum moderamine in-

E

culpatae

culpatae tutelæ, ut scholæ loquuntur: id est, quatenus necesse est, ut vitam bonave tua, quæ injustè impetuntur, conserves. Honorem tuum, famam, bona, vitam inimicus aggreditur: resiste, nec metue ne resistendo contraeas voluntati Dei. Quemadmodum enim, cum ægrotas, medicos & medicamenta adhibes, quia scis Deum voluisse ut ægrotares, nescis an te sanari nolit. Ita in malis per hominem inflictis, scis Deum voluisse ut illa exciperes, nescis an velit ut in illis perseveres. Itaque defende te, quæ iustum est: potesteaquam id feceris, si malum perseveret, tunc tibi constabit & hoc Deum velle, adeoque ejus voluntati acquiesces.

XIV.

*Solida afflicti
consolatio.*

Quia doctrina ista maximi momenti est, ut usus sit clarior, fingamus adesse nos consolatores calamitoso alicui, cum utroque, quod notavimus, genere miseriarum conflictanti. Æstu febrem contraxit, quod malum à Deo immediatè esse diximus: falsis testimoniis de patrimonio deturbatus

tus

tus est, quale malum mediatè à Deo proficiscitur. Post voces amoris & misericordix testes, suaviter monemus, ut Deum attendat: à quo æstus & hyems, sanitas & ægritudo, vita & mors. Facilè, inquit, à Deo intelligo, morbum evenisse: nec mihi id tantopere dolet, quando summū Domini, justam & benignam manum, vel plectentem, vel exercentem adspicio. At facultatibus meis pessima hominum voluntate excidisse, id verò molestissimè fero. Atqui, mi homo, tam tibi à Deo paupertas hæc accidit, quàm ille morbus. Itane verò, inquit, à Deo justissimo & optimo injustitia & peccatum acciderint? Peccatum, inquam, Deus non vult: sed pœnam ex illo inflictam voluit. Instrumento malo usus est, usus tamen. Tu instrumentum ne intueare, sed manum artificis. Si quis te chirothecâ verberârit, trahâsne chirothecam in jus, an verberantem? Disputa ergo & contende cum Deo, & de illo, si audes, conquerere. Equidem, inquit, de Deo non conqueror, sed de hominis mala voluntate: ferre illam nequeo,

non concoquere. O bone, hominem
semper intueris: ego ad Deum oculos
tuos avoco. Quid voluntas humana po-
tuit? Unde? Quamobrem? Permissione
divina, imò & cooperatione potuit: si di-
vinâ, ergo optimâ, laudabilissimâ, ama-
bilissimâ: ergo malè querimonias multi-
plicas, & excandescis, & vindictam coquis.
Ut quidem loqueris, inquit, adversus in-
justè rapientem, accusantem, ferientem
defendere me non liceat. Non hoc dico:
Deus impeti te voluit, nescis an ab im-
petente nolit te liberari: interim defen-
das te licet, sed modestè, tranquillè, Chri-
stianè, sine strepitu iræ, sine conatu vin-
dictæ, non ut malum inferas, sed ut ma-
lum repellas, si Deus volet. Si autem Deus
nolet, & defensionis tuæ negabit effica-
ciam, conquiesce, & illud apud te recole,
damnando cum Augustino injustam vo-
luntatem, glorificando justam permissio-
nem: *Vos cogitastis de me malum, sed Deus
vertet illud in bonum: &: Quis est, qui nobis
noceat, si boni emulatores fuerimus?*